

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTA

UN NUMAR :

25 Bani

Se găsește la numărul la principale
librării și la depozitarii de ziare
din țară

Prețul anilor pe ultima pagină
pagină: 10 lei.

ABONAMENTUL :

În România un an (48 NUMERE) 10 lei
„ „ „ „ „ sease luni 6 „
În toate țările uniunii postale un an 12 „
„ „ „ „ „ sease luni 7 „

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

DIRECTOR :

C. RADULESCU-MOTRU

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

No. 5.

DUMINICĂ, 9 MAI 1910

Vol. 9.

SUMARUL

NOUTĂȚI :

*Campania partidului conservator.—Roosvelt în
Europa.—Ec-libris.—Revista Revistelor.*

CEȘTIUNI ACTUALE :

ȘIEFĂNESCU IACINT. *Câteva considerațiuni asupra
reformei industriale.*

DR. A. CARDAȘ. *Asupra învățământului agricol.*

TEATRU :

E. PORN. *Sem Benelli* : „L'amore dei tre re“.

CEȘTIUNI SOCIALE :

C. S. BALLAN. *Sufletul criminalului.*

MARIA BUȚUREANU. *Pricina desacordului dintre
sexe.*

LITERATURĂ :

VILLIERS DE LISLE-ADAM. *Amintiri tainice.*

N. PORA. *Tetea.*

NOUTĂȚI

Campania partidului conservator

De câteva săptămâni partidul conservator de sub șefia d-lui P. P. Carp se agită prin întruniri publice atât în Capitală cât și în județe. Motivul acestor agitațiuni ar fi dorința partidului de a veni la putere...

«A veni la putere»—este o dorință pe care o găsim la orice partid politic. Un partid, din momentul ce se constituie, se și afirmă ca doritor de a veni la putere; și așa presupunem că trebuie să fie și cu partidul condus de d. P. P. Carp.

Prin urmare *motivul agitațiunii* din timpul din urmă nu poate fi numai dorința de a veni la putere, ci și *ceva în plus* peste această dorință. Acest ceva în plus, care face pe partidul conservator să se agite, este, după părerea generală, pe deoparte credința că a sosit momentul când partidul liberal este să plece dela putere, și pe de altă parte, teama că puterea să fie luată de un alt partid și nu de partidul conservator.

În graba de a începe această agitație, conducătorii partidului conservator au uitat însă să dea dorinței lor și o legitimare constituțională. Constituția, în principiu, nu exclude pe nimeni, adică pe nici un partid dela guvern; dar cu o condiție și anume: partidul să aibă încrederea Coroanei și a corpului electoral. Partidul conservator nu are încrederea corpului electoral, fiindcă în alegerile parțiale el nu a reușit, și în câteva alegeri chiar nici nu a prezentat candidați. Rămâne în sprijinul său numai încrederea Coroanei. Să aibă partidul conservator de astăzi, în advăr această încredere?

Dacă judecăm după precedente, ar trebui să răspundem negativ. M. S. Regele Carol I n'a urmat la noi politica pe care a urmat-o M. S. Regele Ferdinand al Bulgariei, dincolo peste Dunăre. Regele Carol a arătat corpului electoral toată încrederea și de aceea n'a chemat la guvern decât partidele indicate de corpul electoral.

Să fie în dorința M. S. Regelui Carol planul de a imita tocmai acum pe Regele Bulgariei, care nu ține nici o seamă de indicațiunile corpului electoral? Ne vine foarte greu a crede un așa fapt.

Dacă el însă se va întâmpla, Regele Carol va face prin aceasta un mare serviciu democrației românești. Unui guvern Carp i-se va opune mai întâi un bloc al democraților de toate nuanțele, și în urmă îi se vor opune din partea partidelor existente programe din ce în ce mai înaintate. Partidul conservator-democrat, pentru a se putea diferenția mai bine de partidul conservator, va evolua în spre stânga și evoluția aceasta va aduce după sine o evoluție și mai grăbită a partidului liberal în spre socialism.

Campania partidului conservator, dacă va fi încununată de succes va avea, așa dar, două efecte: unul treeător, acela pe care îl au în vedere conducătorii acestui partid, adică venirea la putere, pentru timp scurt a conservatorilor și unul durabil: întărirea curentului democrației în țară.

Nici în Bulgaria, arbitrarul M. S. Regelui Ferdinand n'a avut alte efecte. În Bulgaria, succesiunea la putere a partidelor se face repede, și curentul democratic a mers progresând cu schimbarea guvernurilor.

Dar evident așa ceva nu se va întâmpla la noi. Un rege înțelept ca M. S. Regele Carol I, nu va căuta la bătrânețe să ia de exemplu politica din Bulgaria, ci va continua să sancționeze indicațiunile pe cari le dă corpul electoral.

UN ALEGĂTOR

Roosvelt în Europa.

Imediat după retragerea sa dela presidenția Statelor-Unite, Roosvelt a părăsit țara sa pentru lungi călătorii în alte continente. După ce a petrecut câteva luni în vânători îndrăznețe în centrul Africii, s'a hotărât a vizita țările principale din Eu-

ropa. Se pare că pentru vizitarea mai marilor lumi, Impăraților și Regilor pământului, a avut nevoie de a bravă ferocitate a leilor și tigrilor.

Ultima sa călătorie a fost la Berlin, unde a fost primit cu mult entuziasm. De altfel Roosevelt datoră o vizită Impăratului Germaniei care îi trimisese, acum câțiva ani pe fiul său în persoană a-l saluta în numele său și al Germaniei.

De altfel Germania caută pe zi ce trece a imita mai mult țările nordice ale Americii, încât nu se putea ca un oaspe așa de drag să nu fie primit cu toată căldura cuvenită.

Roosevelt singur, s'a ținut dator, a linguși puțin susceptibilitatea germană și în ziua de 29 Aprilie a ținut la universitatea din Berlin, o prelegere în fața Impăratului, Impărătesei, Prinților și Prințeselor despre «Evoluția culturală», oprindu-se în special asupra culturii germane.

Pe piața din fața universității a fost salutat de toate corporațiile studențești în uniformă cari l'au aclamat ca și pe imperator, care a sosit cu câteva minute înaintea lui Roosevelt.

După ce oratorul a făcut caracteristica celor trei culturi antice—cultura biblică-evreiască, cultura greacă și romană, a trecut la caracterizarea culturii germane, arătând rolul și însemnătatea ei în evoluția omenirii. În trecut, Roosevelt a făcut și caracteristica culturii japoneze, arătând sinteza la care a ajuns ultima—de a respecta tradițiile trecutului și de a imprumuta cu respect toate descoperirile noi.

Aceasta ar fi și idealul cultural al lui Roosevelt: respectarea tuturor tradițiilor cari fac ca fiecare popor să aibă ceva special și al lui, care să-l deosebescă de alte popoare și imprumutarea tuturor reformelor și tuturor descoperirilor din țările culturale mai înaintate. De altfel, Roosevelt vede în evoluția culturală modernă o îndreptare spre o atare pricepere a progresului. Toate reformele cari se fac într'o țară sunt copiate după legislațiile din alte țări. Când, spre pildă, Statele Unite ridică chestiunea asigurării muncitoare, atenția legislatorului se îndreaptă și spre Noua Zeelandă și spre Germania—țări în care o astfel de lege există.

În nevoi și în bucurii, toate popoarele de pe pământ sunt unite. Civilizația contemporană e o mișcare culturală universală și ia un caracter neîntâlnit până azi la culturile antice.

După terminarea conferinței, Roosevelt a fost ales de către universitatea din Berlin doctor în filozofie.

Ex-libris

Păcate vechi. — *Schițe și nuvele de d. Ion Chiru-Nanov. Biblioteca pentru toți.* — Priceperea adâncă a graiului curat românesc, imagini nouă cari îi redau viața așa cum e, cu toate ciudățeniile ei, complexă în însăși simplitatea ei, când e trăită la țară; bunul gust înroșit în tot ce spui, cugeti sau simți, deplină înțelegere a datinelor și credințelor din popor, pătrunderea psihologică a tipurilor ce studiezi, finețea spontană și neabătută a artei firești — iată însușiri ce ne fac să gândim la un scriitor de talent. În vâlmășagul de scrieri din ultimul timp, am descoperit una în care aceste însușiri sunt evidente și te fură, te îndeamnă, cu tot dinadinsul, să citești. E vorba de volumașul de schițe al d-lui Ion Chiru-Nanov, apărut în «Biblioteca pentru toți» sub titlul sugestiv de «Păcate Vechi». Tânărul scriitor e un puternic tip vizual, un impresionist care vede limpede și cu măiestrie ceea ce vede.

Parte din schițele din volumul ce ne stă înainte au mai fost publicate în revistele din Ardeal și în «Noua Revistă Română».

Necazurile lui Manea orbul ne fac să plângem alături de el la leagănul născutului orb în care Manea își puneă toată nădejdea bătrânețelor lui.

Vedenia cu pădurea mare, încărcată de pomi înfloriți și împodobită de păsări, fel și chipuri, «unele cu fulgii roșii,

muiați în apusul sângerat al soarelui; unele cu pete galbene, bătând în fața lămaiei», această vedenie, redată într'un colorit puternic și fin, e însăși viața întrezărită în vis de Manea orbul, căruia ursitoarele aveau să-i prezică un neam de orbi spre ispășirea unor «Păcate vechi» din moși-strămoși.

Și vecinic povestea sau te leagă în ritmul poeziei ca «Rândunica», sau te fură prin puterea pătrunderii de suflet în «Comoara», «Două lumânări», sau «Pus pe rele», ori te vrăjește prin puterea descrierii în «Hanul dela Păr» care e povestea tristă a unei Ileana din flori.

«Două lumânări» desvăluie unele taine dela țară. E povestea unei fetișcane de țară ademenită de un surtuțar care o părăsește după ce-i toacă și viața și ce brumă de zestre avea. Fata se stinge de dorul lui și de rușinea satului iar mormântul se face tot mai mare peste tot ce a înflorit, peste tot ce s'a scuturat, și când intră maică-sa în casă «lumânarea tot ardea pe indelete iar cea de dedesupt se stinsese de mult și bulgărul de ceară se răcea».

Dar ar trebui să descriem fiecare schiță și nuvelă în parte ca să redăm toate frumusețile de limbă și stil din «Păcate vechi».

Cine a urmărit de aproape activitatea literară a d-lui Ioan Chiru-Nanov, n'a putut rămâne străin de poezia, revărsată în mirezme de câmp, cu care tânărul povestitor ne redă «Cio-cărlia» sau descrierea tinerilor înamorați din «Moara din Repezeanca». Aci e dragostea nevinovată a romanticei copile și a celor 18 ani, în care se scaldă primă-vara vieții de amant, cum e și dragostea învrăjbită a sufletelor nebănuite de pe mândrele noastre plaiuri și dumbrăvi.

Nădăjduim că, la o viitoare apariție, d. Chiru-Nanov va cuprinde în volum și aceste două povestiri pline de o infinită duioșie, care singurele ajung să-i asigure un loc de seamă printre povestitorii generației de azi.

«Păcate Vechi» este un început minunat pentru un scriitor care are năzuinți în viitor, și dacă o prinde să cultive și romanul, ne face să cugetăm la robustitatea unui Zola sau la maturitatea de analiză a unui Balzac.

Scepticii cari se îndoesc încă de rostul actual al literaturii românești, își vor schimba părerea după citirea volumului spicuit în trecut de noi și ne vor da dreptate deplină. «Păcate Vechi» e un volumaș de schițe și nuvele cari pot împodobi biblioteca celui mai pretențios dintre oamenii noștri de gust. Literatura românească, în ce privește curentul sănătos, — se poate mândri cu un început ca «Păcate Vechi», prin care însă d. Ioan Chiru-Nanov vrea parca să ne arate că se apropie mult de aceea ce Souvebois înțelege prin «Umanismul în artă», despre care, cu alăta elocvență ne vorbește într'unul din numerile trecute ale mult apreciatei reviste mondiale «Les documents du Progrès».

LEONTIN ILIESCU

Revista Revistelor.

Viața Nouă, 1 Mai. W., *Ce publică Academia:*

«Acum câțiva ani a apărut în *Memoriile secțiunii literare*—t. XII al *Analelor* — o culegere cu pretenții de folklor, *Medicina babelor, adunare de descântece, rețete de doftorii și vrăjitorii băbești* — un nume necunoscut, d-l P. Lupașcu, figura în fruntea acestei culegeri. Vor fi crezut mulți că aveau dinaintea ochilor o lucrare de muncă cinstită, cum se obișnuște să se dea de Academiiile din alte părți. Se înșelau, pentru că d. Lupașcu n'a cules, ci a smuls dela alții ce au prezentat Academiei». W. susține cu probe că lucrarea d-lui Lupașcu este plagiată după o scriere a postelnicului M. Drăghici, care se tipărise în Iași, la 1834 sub titlul: *Economia rurală și domesnică*.

VERAX

CESTIUNI ACTUALE

CÂTEVA CONSIDERAȚIUNI ASUPRA REFORMEI INDUSTRIALE

Intervievul acordat de M. S. Regele d-lui Münz, redactor al ziarului «Neue Freie Presse», a avut darul de a repune în discuțiune, pe lângă alte cestiuni și aceea privitoare la legea pentru încurajarea industriei votată numai de Senat în sesiunea de curând închisă. Declarațiunea M. Sale că legea va fi puternic modificată, prezintă o deosebită importanță față de chipul cum e întemeiată legea precum și față de tendința ostilă capitalului strein a autorului legii, împotriva căreia știm că s'a ridicat chiar unul dintre fruntașii guvernului actual.

Fără a prejudeca eventualele modificări cari vor fi impuse, e bine să știm, călăuzindu-ne numai de interesele noastre generale, ce părți bune și ce părți rele prezintă reforma industrială, trecută numai printr'unul din corpurile noastre legiuitoare, sau mai exact pe ce teren trebuie concepută această reformă pentru satisfacerea intereselor arătate.

Nu putem contesta că ideea dela care a pornit reforma, în sensul de a se încuraja industria națională prin avantajarea micii industrii și a industriei casnice a fost o idee fericită. Discuțiunea e cum autorul legii a înțeles să traducă în fapt această idee, căci, după felul cum se prezintă legea votată de Senat, nu putem crede că măsurile prevăzute într'însa sunt îndestulătoare pentru crearea unei industrii mici naționale.

Intr'adevăr, în rezumat, această lege prevede ca avantajii pentru eventualele industrii, acordarea de teren gratuit pentru instalațiunile necesare, scutiri de taxe vamale pentru mașinile necesare primei instalațiuni, concedarea căderilor de apă, scutirea de plată sau despăgubiri pentru instalarea căilor de comunicații, dreptul de a transporta atât materialele trebuincioase fabricațiunii cât și produsele fabricate cu 45% reducere din taxele normale asupra tarifului de clasă, dreptul ca în toate întreprinderile și furniturile Statului, județului, comunelor și atelierelor de industrie casnică, meseriașii și fabricanții din țară să fie preferați celor din străinătate, chiar dacă ofertele lor vor fi mai scump cu 5% decât ale celor din afară, în condițiuni egale de calitate,—industria casnică și meseriașii fiind preferați fabricilor chiar cu o diferență de 2% în favoarea industriei casnice și a meseriașilor, etc. (Art. 2 din legea pentru încurajarea industriei, «Monitorul Oficial» din 13 Aprilie 1910, pag. 1230). Toate aceste avantajii însă, urmează a fi acordate fabricilor cu 5 cai putere (sau 15 lucrători) și dispunând și de mașină.

Or, în aceste condițiuni e ușor de înțeles în ce măsură ar putea beneficia micii industriași de înlesnirile ce li s'ar acorda, majoritatea nefiind în măsură de a le satisface, —împrejurare față de care critica adusă acestor dispozițiuni cu ocaziunea desbaterilor din Senat, fiind destul de întemeiată, e de prisos să revenim. În schimb însă, și întrucât este vorba de crearea unei industrii naționale, dispozițiunea prin care se prevede

pentru industria mare plata impozitului direct către Stat, județ și comună, precum și suprimarea scuti-rei asupra materiilor prime, ar putea veni în folosul micii industrii numai în cazul când s'ar reduce din restricțiunile cari după cum am arătat fac imposibilă pentru micii industriași, beneficierea de avantajii, rămânând ca în privința salariului lucrătorilor din marile industrii să se introducă dispozițiunile contractului colectiv de muncă.

O reformă industrială națională întreagă ar fi însă mult mai bine sistematizată în chipul următor :

Intemeiați pe faptul că una din bogățiile noastre din trecut a fost și industria caznică, reforma industrială care pe lângă avantajele citate ale art. 2 din legea votată de Senat și făcând cu totul abstracție de restricțiunile ce i sunt alăturate, ar contribui la crearea industriei caznice, va putea readuce nu numai bogăția dar va realiza și un mijloc de economie națională. În acest scop măsurile de luat ar depăși cu mult cadrul îngust al legii actuale, fiind nevoie și de mijloace de pregătire, precum de înființarea de școli inferioare de industrie caznică, afiliate școlilor rurale. O precădere acordată țesătoriei mai cu seamă, cu scutirea materiilor prime precum și a impozitului direct, ajută în același timp și la înlăturarea mijloacelor de falsificare a por-tului național.

Ceea ce ar eși din cadrul acestor industrii determinate și bucurându-se de condițiuni speciale, trebuie lăsat în seama marilor industrii cari vor putea la rândul lor să fie avantajate cu rezerva înlăturării cartelu-rilor și într'o astfel de măsură ca să contribuie la ef-tenirea traiului.

Pe aceste baze așezată reforma s'ar putea aduce reale îmbunătățiri stărei economice a poporului dela țară mai cu seamă, îmbunătățiri de cari are absolută și imediată nevoie.

Cu simple dispozițiuni: ca aceea, ca din totalul lucră-torilor unei fabrici numai 25% să poată fi străini, nu se poate întemeia o industrie proprie pe baze naționale, precum nici prin manifestațiuni protivnice capitalului strein, nu se va putea obține aceasta.

În România, în timpul de față, trebuiesc împăcate interesele a trei industrii: ale industriei caznice dela sate, ale micilor industrii dela orașe și ale marilor industrii. Pentru cele două dintâi nu avem nevoie de capital strein, capitalul propriu fiind suficient, în ce privește însă situațiunea marelui industrii, aceasta reclamă nevoia capitalului strein, pentru simplul motiv că marele ca-pital al țării noastre este pământul și în lipsă de ca-pital monetar mare și de inițiativă, putem să recurgem și la cel strein. Rămânând numai ca acest capital să fie utilizat în industriile noastre după norme cari să mulțumească de o potrivă interesele noastre cât și a-celea ale capitalului împrumutat.

N. ȘTEFĂNESCU-IACINT.

BIBLIOGRAFII

- I. A. Rădulescu-Pogoneanu, *Studii*, Buc. 1910. Prețul 2 lei.
Dr. Saabner-Tudori, *Les stations climateriques et maritimes de la Roumanie*. Alger 1910.

ASUPRĂ ÎNVĂȚĂMÂNTULUI AGRICOL

Renta descrescândă ce o aducea cultura pământului, când aceasta se făcea după vechi metode rutinare, a făcut ca agricultorii și conducătorii intereselor economice a țării, să dea mai mare importanță și să răspândească cât mai mult știința care ne indică cum să procedăm rațional, să căpătăm produs mulțumitor de pe un teren oarecare cultivabil.

În modul acesta s'au născut așezămintele pentru predarea științelor agricole.

Răsfoind biografia blândului pedagog I. H. Pestalozzi, vedem că acesta după ce a studiat limbile, teologia, dreptul, în urma cetirei lui «Emile» a lui «Rousseau» s'a decis a se face agricultor și și cumpără o moșioară în Aargau, pe care el o numi «Neulof». Pe acest pământ, Pestalozzi, susținut și de orașele Basel și Berna și din dragostea lui cea mare față de oameni, adună vre-o 50 copii orfani și întemeie o școală practică ce trebuia să se întreție din lucrul acelor copii. Principiul școlii era dezvoltarea spiritului copiilor în plină natură și dezvoltarea iubirii aproapelui.

Activitatea pedagogică a lui Pestalozzi se începe cu crearea acestei școli de agricultură practică (1775).

Predarea cunoștințelor despre natură și despre cultivarea pământului i s'au părut marelui pedagog ca cele mai nimerite și mai ușor primite de mintea fragedului copil.

Dar Pestalozzi, în materie de afaceri, foarte nepractic, nu putu continua și după 5 ani de funcționare școala se închise. În 1798 fundă o școală identică tot pentru copii săraci, dar nu isbuti. După 10 ani, în care timp scrisese multe din operele sale, deschise o școală la Burgdorf dar în asociație cu un om dotat cu mult spirit practic, Fellenberg; școala fu strămutată în München-Buchsee lângă Hofwyl unde ajunse așa de renumită că din toate părțile Europei veneau profesori, învățați... etc. ca să învețe practicitatea metodelor de predare a lui Pestalozzi.

Asemenea școli încep să se înființeze peste tot în Germania, având la bază studiul agriculturii. În 1804 Albrecht Thaer înființează școala agricolă din Möglin, care în urmă devine o academie strălucită. Toate școlile cari fură în Germania înființate pe baza principiilor lui Pestalozzi devin cu timpul academii de agricultură.

În urmă academiiile sunt alipite pe lângă Universități, dintre cari unele posedau catedre răslețe de agronomie, așa era Universitatea din Halle care posedă astfel de catedre din anul 1727.

Pe lângă Universități studenții secțiunii agricole își puteau întregi cunoștințele cu alte studii cari îi ajutau în cultura lor generală. Academie izolată n'a mai rămas în Germania decât cea dela Hohenheim.

Aceasta este pe scurt evoluția școlilor agricole înființate pe baza principiilor pestalozziene. Dar necesitatea întinderii cunoștințelor agronomice creștea și guvernele încep a înființa școli inferioare, școli mijlocii și școli pen ru iarnă, în care fi de mici cultivatori puteau învăța cum să și exploateze mai cu folos micul lor petie de pământ. Astăzi în Germania acest învățământ a ajuns la apogeu, sacrificiile ce statul le face

sunt colosale, profesorii ce predau în aceste școli sunt la înălțimea cuvenită din toate punctele de vedere, atât științific cât și didactic.

Scopul ce ni-l propunem la întocmirea acestui articol este de a arăta cum ajunge în Germania, un tânăr, profesor de agricultură la școlile inferioare și mijlocii de agricultură; pentru a arăta cât este de necesar și la noi studiarea pedagogiei, celor ce doresc a și închina viața predării agriculturii, cărei chestiuni nimeni nu i-a dat nici cea mai mică atenție.

Candidatul la o catedră ce aparține vre-unei școale de agricultură, trebuie să aibă următoarele puncte satisfăcute: să aibă diploma unui gimnaziu sau o școală reală superioară; să aibă trei ani de studii la un așezământ superior agricol sau Universitate¹⁾ precum și examenul special pentru profesor de agricultură; să aibă un an frecvența regulată și participarea la toate lucrările unui *seminar pedagogic pentru agricultură*; să aibă un an de funcționare ca profesor auxiliar la o școală agricolă.

Seminare pedagogice create în acest scop sunt înființate pe lângă școlile de agricultură din Weilburg, Hildesheim și Eldena, durata cursurilor și lucrărilor practice este de un an. Foarte interesant ne pare și planul de activitate al Seminarilor. Scopul Seminarilor este de a pregăti pe candidații la catedre agricole, cu problemele de educațiune generală și cu predarea cursurilor, în special a-i deprinde cu Metodica științelor naturale și agricole. Candidații însoțesc cererea de înscriere cu un «Curriculum vitae». Numărul seminariștilor la o școală nu poate fi mai mare de șase.

În Seminar practicantul asistă la cursuri teoretice de Pedagogie și ia parte la lecțiile de probă ale profesorului conducător. Numărul orelor de lucru săptămânal este de 12, din cari 4 pentru teorie iar restul pentru practica pedagogică. Chestiunile ce se discută în orele de teorie sunt: principiile de igienă școlară principiile educației generale bazate pe Psihologie, chestiuni din Istoria pedagogiei, analiza lucrărilor noi pedagogice, etc.

Se studiază Metodica cursurilor de botanică și zoologie, mijloacele intuitive, obținerea și modul lor de întreținere, modele, tablouri, deseme, preparate microscopice, experiențe ușoare din fiziologia vegetală, etc.

Metodica cursurilor de Mineralogie, Fizică și Chimie Metodica cursurilor de Agricultură coprinzând Zootehnia, Agrolgia, etc., câmpurile de experiență cum să fie utilizate. Lucrările sunt conduse de profesori sau seminariști, aceștia fac referate asupra unor chestiuni date, precum și discuțiunea și critica lecțiilor de probă... Cu trei luni înainte de încheierea anului seminarial, candidatul prezintă o lucrare scrisă asupra unei chestiuni de mai înainte dată de director. În fine, practicantul face lecții curente și i se încredințează, dacă e apt, o clasă pen mai mult timp. Toți iau parte la exercițiile gimnastice, la excursiuni și li se încredințează la fiecare câte un număr de elevi pentru explicarea lucrărilor din câmpul de experiență. Seminariștii sunt introduși în asociațiile

1) Numai la Berlin, Bonn-Poppe'sdorf, Breslau, Halle, Göttinger, Kiel și Königsberg.

agricole vecine școlii unde au ocazia să ție conferinți la adulți, să dea sfaturi agricultorilor, etc. Ei asistă și la conferințele profesorilor și pot opină asupra purtării vreunui elev. La sfârșitul anului, directorul face raport Ministerului asupra activității candidatului și-și dă părerea asupra aptitudinii, lucrările sunt adăogate la raport. Dacă vre-un candidat se distinge, poate fi scutit de anul de probă la o școală. Celor apti li se eliberează un certificat.

Iată dar condițiunile esențiale și ce probe trece un asemenea candidat pentru a intră în corpul didactic agricol. Exercițiile seminariilor se apropie foarte mult cu cele urmate de noi în seminarul din Iași. La noi în țară pentru a funcționa la o școală agricolă e de ajuns a posedă diploma vre-unei școlii superioare de agronomie, indiferent de ai sau nu ceva talent pentru o așa importantă carieră. Credem necesar ca studenții dela Herăstrău ce au de gând să intre în cariera didactică să fie impuși a urmă la Universitate cursuri de Psihologie și Pedagogie și chiar a trece un coloquiu în materie.

Pentru practica pedagogică, dat fiind că numărul ar fi mic, studenții din ultimul an să asiste și în urmă să practice la lecțiile de agronomie dela școala normală de învățători.

Sau ar putea asistă, în anul de practică agricolă pe directorii școlilor inferioare de agricultură, cari ar fi mulțumiți să aibă un ajutor, cei mai mulți fiind singuri. In fine, chestiunea ar trebui studiată și adoptată la școlile noastre.

Seminarul pedagogic ar avea influență, poate, și asupra întregului total de cunoștințe a unui tânăr agronom, i-ar reînprospăta cunoștința despre suflet, ce s'o fi uitat din liceu, l'ar face să fie mai curios și să studieze mai cu atenție manifestările sufletești nu numai ale copiilor din școala la care va funcționa, ci și ale acelor teți și mulți ce au nevoie de lumină.

DR. AGRICOLA CARDAȘ.
Absolvent al Seminarului pedagogic universitar din Iași.

T E A T R U

SEM BENELLI: "L'AMORE DEI TRE RE"

Sem Benelli, poetul tragic prin excelență al Italiei, de astăzi, e cu totul necunoscut la noi și era și aci aproape necunoscut marelui public până anul trecut, când succesul mare, sgomotos, al poemului său dramatic, *La Cena delle Beppe* i-a adus dintr'o dată aureola gloriei. La *Cena delle Beppe* (Prânzul batjocurilor) e drama răzbunării, a clasicei *vendette*. E o piesă în care spiritul italian dela începutul Renașterii e prins și redat cu o extraordinară măiestrie. Acțiunea,—care se petrece la Florența, în timpul lui Lorenzo dei Medici — trece dela un început burlesc bogat în epizoade eroice și erotice, la un sfârșit de un tragic violent și impresionant. La *Cena*, scrisă în versuri albe, s'a jucat de nenumărate ori pe toate scenele Italiei și la Paris de către Sarah Bernhardt, iar la toamnă va fi reprezentată în diferite alte teatre ale Europei. Dela apa-

riția acestei piese, ziarele și revistele italiene n'au încetat de a se ocupa de Sem Benelli, refăcându-i trecutul în toate amănunțimile. In vremea asta poetul lucră liniștit la o nouă operă, la poemul său tragic „*L'Amore dei Tre re*” (Dragostea celor trei regi),—care a fost reprezentat întâia oară la *Teatrul Argentina* de aci, în seara de 16 Aprilie corent,—tocmai un an dela prima reprezentație a *Cenei*.

Inainte de a vorbi de ultima operă a lui Benelli, îi vom povesti pe scurt viața care e foarte interesantă și ne arată cât de agitat e drumul adevăraților artiști și cum numai credința nestrămutată în talentul lor și lupta statornică pentru ideal îi duce la izbândă.

La vârsta de 17 ani, Sem Benelli ¹⁾, care studia filologia și filozofia la institutul superior din Florența scrisese o comedie în versuri: *Vocazione*.

G. S. Gargano, criticul revistei florentine *Il Marzocco*, și profesorul său de latinește—citi lucrarea, îi plăcu și prezentă pe imberbul autor lui Luigi Smer, un apreciat dramaturg. Smer fiind bolnav, recomandă pe micul Sem marei actrițe Italia Vitaliani care citi comedia și se hotărî să o joace. Smer aflând aceasta, ceru piesa să o citească și el. După ce o citi, chemă pe Benelli, îl sfătui. . . să distrugă manuscrisul dar să continue să studieze autorii dramatici ai trecutului. Astfel *Vocazione* murî, înainte de a vedea lumina zilei și a rampei; în sufletul tânărului poet însă începu să încolțească încrederea în talentul său. Dar iată că o nenorocire grozavă opune visurilor poetului, cruda realitate a vieții: tatăl său care cu mari sacrificii îi dă mijloacele de traiu, moare subit și Benelli rămâne singur, necunoscut și pierdut în mijlocul Florenței. Atunci el se adresă societățile tramvaie cerând un post de conductor, însă cererea lui fu respinsă, societatea socotindu-l inapt pentru asemenea importantă slujbă! Un prieten al său, pictorul Galileo Chim, și el un necunoscut pe vremea aceea, avu mai multă încredere în meritele lui Benelli și îi propuse să înființeze împreună un atelier de strungărie. Poetul primi și în curând deveni un excelent fabricant de mobile de stil. Insa literatura—iubita anilor săi tineri—îl poștea la noi lupte și atunci când Quinteri, directorul revistei *Rassegna Internazionale*; îl numi prim redactor al revistei sale, el lăsă Florența, atelierul, prietenul și veni la Roma. Aci sufletul său în dejuns încercat de durere vibră, cu viociune la încântarea ce se ridică din gloria monumentelor străvechi la grația fermecătoare a palatelor și grădinilor și la tristețea nesfârșită a Campagnei romane. Și fiindcă dorul său de ideal contrastă cu realitatea vieții lui, Benelli povesti luptele sale interioare în *Figlio dei tempi*, (Fiul vremurilor) o exaltare vie și mândră a forțelor individului.

Indrăznețul poem nu avu noroc să găsească un editor căci avânturile generoase de artă curată, ale tinerilor poeți nu prea au trecut și astfel *Figlio dei tempi* rămase multă vreme o operă inedită. Spiritul neliniștit al poetului se îndreptă din nou spre teatru și el scrisese drama *Lassalle* care reprezentată de Flavio Andò fu primită cu simpatie de public, nu însă de critici, cari

1) D'nt'r'un articol al lui *Giuseppe Melli*: La lunga vigilia di Sem Benelli.

în majoritate o judecăreă cu asprime. Benelli nu se descurajă nici acum și scrisese *Terra*, tragedie cu subiect țărănesc scrisă cu acelaș avânt îndrăzneț care-l caracterizează, într'o limbă bogată cum nu se întâlnește în teatrul modern la nimeni altul până la el. Dar nici cu *Terra* nu avu noroc. «Capocomicul» care o reprezentase, a douazi după premieră îi ceru cinci sute de franci ca să continue cu reprezentațiile iar «prima donna» căreia nu prea îi plăcea partea ei și era nemulțumită cu puținele aplauze obținute, refuză să mai joace în piesă. Scârbit de atâtea mizerii, poetul își retrase manuscrisul, cu sufletul vibrând de indignare împotriva piedicilor pe cari mulțimea lipsită de idealitate, le opunea avânturilor sale generoase. Se gândi atunci la o nouă serie de lucrări dramatice, în care necazul lui avea să îmbrace haina satirei și să lovească în parazitismul și ipocrizia societății moderne.

Vita gaia (Viața veselă) fu primul asalt în contra celor ce-l respingeau cu atâtea cruzime. Prima reprezentație avu loc la teatrul Manzoni din Milano într'o seară de carnaval. Publicul elegant care crezuse că va ascultă vreo comedie piçantă cu ceva orgii nocturne, când primii cele dintâi săgeți ale satirei, începură să protesteze sgomotos. Câte un singuratic încercă să aplaude dar fu mai rău. Din loji, din staluri, fluerăturile asurzitoare acopereau glasurile actorilor. Sem Benelli eși din sala care părea transformată într'o stație de drum de fer și în stradă vântul nopței îi aducea încă ecoul fluerăturilor și insultelor. Pentru întâia oară se simți adânc descurajat și un frig de moarte îl cuprinse. Rămase multe ceasuri astfel, nemișcat, distrus.

Încetul cu încetul însă, încrederea lui nobilă și curată părură că renaște la contactul durerii și în dimineața zilei următoare într'un minunat sonet își afirmă din nou energia lui nestrămutată. Acest sonet a fost publicat pentru întâia oară zilele astea și reproducem din el câteva versuri. Poetul se adresează Faimei căreia îi aruncă tot disprețul său și îi spune că nu va cădea niciodată în mreșile ei căci arta lui nu e făcută pentru a satisface instinctele mulțimei:

*O Fama stolta, il tuo seno mi è aperto
dinanzi e la tua bocca mi acconsente...*

*Ma poi che io sono di tuoi lacci esperto
dono non ti farò della mia mente;
troppo ella sdegnò soddisfare la gente,
che tuo piacere m'ha più volte offerto.*

*L'opera ch'io foggiai, siccome volle
natura che m'ha fatto sì diverso
è nata per un più gagliardo abbraccio.*

Poetul își continuă drumul. Scrisese *Maschera di Bruto* în care eroul principal e Lorenzino de Medici. Când se adresă însă principalelor trupe, fu întâmpinat cu răceală și neîncredere și mai toți îi arătară greutățile de a reprezenta drama poetică, dificultățile scenariului, costumelor, actorilor, — lucruri la cari micul visător nu se gândise.

Atunci la ce să mai lupte, la ce să se mai revolte? Tinerețea lui se dusese acum, pierise în hârțiile îngălbenite și se alesese numai cu frumusețea visului său.

Încu o ultimă încercare: *Tignola* (Molia) avea să fie cea din urmă lucrare dramatică a sa. *Tignola* oglindește starea sufletească a poetului în personajul slab, nefericit, care sfârșește melancolic, închis în visurile sale, întocmai ca molia între paginile unei cărți. Eră ultimul «adio» al lui Sem Benelli către glorie. Dar aceasta, cântă acum, se întoarce binevoitoare către el.

Tignola obținură un mare succes la Genova.

Compania Surini-Zerboni se hotărî să reprezinte *La Maschera di Bruto* și succesul fu entuziast. Piesa fu jucată în principalele orașe ale Italiei și plăcu pretutindeni.

Benelli, în care renăscură acum speranțele frumoase de odinioară, concepură numai decât *Cena delle Beffe* despre al cărei sgomotos succes am amintit la început.

* * *

*L'Amore dei tre re*¹⁾ a fost așteptat cu multă nerăbdare de public și critici și în seara premierei toată floarea artiștilor și intelectualilor Italiei eră adunată în sala teatrului Argentina. Ca și *Cena delle Beffe*, *L'Amore dei tre re* e un poem în versuri endecasilabe și face parte din acel teatro di poesia care e uitat de mult și pe care în Italia îl cultivă uneori numai Gabriele d'Annunzio. Acest teatro di poesia nu trebuie judecat cu criteriile severe ale esteticei dramatice care reclamă cu stricteță motivarea psihologică și verosimilitatea tuturor momentelor. În asemenea lucrări, imaginația și inspirația poetului având să precumpănească, personajii iau proporții ireale și supra-reale și trebuie luate mai mult ca simboluri decât ca indivizi cu viața sufletească obișnuită în realitatea de toate zilele. Poemul dramatic e o operă de pură emoție, de aceea în el trebuie să căutăm căldura simțirii și boala imaginilor. Ideile morale, sociale, etc. rămân pe planul al doilea ori lipsesc cu totul. Conflictul dramatic este și el, firește, numai conflict de simțiri, nici decum conflict de idei ori de interese sociale.

Amore dei tre re este poemul iubirii și al iertării creștine. E o icoană a unor frământări din Evul Mediu italian, de pe vremea năvălirilor barbare, când din amestecul molaticilor indigeni, ultimele rămășițe ale decadentei romane, cu barbarii veniți dela Nord se formează poporul italian. Barbarii s'au creștinizat și dacă bătrânii păstrează încă în suflet urme de instincte sălbatice, copiii lor sunt creștini cu adevărat și practică noua religie cu toată curățenia sufletului lor.

Archibaldo e unul din acești seniori barbari care a cucerit o parte din Italia.

Acum e bătrân și orb și trăește într'un castel îndepărtat. Fiul său, baronul Manfredo e dus să lupte cu niște dușmani care au asediat un oraș al lor. În castel nu se află decât servitorul Flaminio și Fiora, tânăra soție a lui Manfredo, — Fiora eră o principesă din Altura, provincia italiană pe care a cucerit-o Archibaldo. Manfredo s'a îndrăgostit de ea și Fiora—prima dintre principesele indigene—a primit să-i fie soție, numai ca să scape țara de devastări.

1) *L'Amore dei tre re*, poema tragică di Sem Benelli, Fratelli Treves, Milano.

Când se ridică cortina în actul I, apar zorii dimineții. Archibaldo, dus de mână de Flaminio așteaptă neliniștit întoarcerea lui Manfredo, plecat de multă vreme. Flaminio, care e și el un italic, se plânge că Manfredo e dus să lupte contra celor de un neam cu el. Vorbele servitorului îi reamintesc lui Archibaldo tinerețea sa când era și el luptător și în versuri armonioase și sonore barbarul ridică un imn de slavă acestei Italii care i-a atras, pe el și pe tovarășii săi, din pădurile lor sălbatice și după ce au cucerit-o au început s'o iubească și o iubesc atâta că le pare rău că nu s'au născut în ea, căci dacă le-ar fi fost mamă, Italia i-ar fi învățat să cucerească lumea:

Esultando

*tornarano da questa terra alcuni
dei nostri e, nella lingua scalpitante
metallica di nostra gente, ai cieli
esaltarono questa preziosa
gemma; ed il bel nome d'Italia a noi
squillava forte come la lusinga
d'una marcia di guerra...*

*E la prendemmo noi questa che il mondo,
calzata con i sandali romani
alati, trionfando ebbe percorso
e la prendemmo sui nostri cavalli,
perch'ella c' insegnasse a dominare
tutta la terra;... ma le membra sue,
toccate appena dalle nostra dita,
svegliarono un languore lungo e morbido
che si diffuse in tutti noi, centauri
indomabili; e qui con lei sedemmo
e qui giacemmo e qui l'amammo e mai
nessun di noi la lascerà, l'amante
novella, tutta fresca, tutta verde,
tutta d'oro; ed amandola si piange
di ella ci sia la schiava e non la madre
chè, se ci fosse madre; allora si
c'insegnerebbe a dominare il mondo.*

Și bătrânul continuă să istorisească lui Flaminio trecutul său, cum s'a născut Manfredo, cum acesta s'a căsătorit cu Fiora, cu Fiora pe care el n'a văzut-o nici odată.

Aci se oprește și adresându-se servitorului îl întrebă:

Dimmi, Flaminio, Fiora è bella tanto?...

Flaminio îi răspunde că e ca raza cea d'întâi a soarelui:

E come il primo raggio

Del sole che spunterà!...

și îi reamintește cum Fiora a fost dată lui Manfredo numai pentru salvarea țării de distrugere, dar că Fiora era promisă vărului ei Avito, care o iubea mult. Când aude acestea, bătrânul orb cade pe gânduri;

«Avito, n'a venit nici odată să ne salute! iar Flaminio ca să-i schimbe gândul îi spune că Avito trebuie să fie departe, în castelul său... și îndeamnă pe Archibaldo să reintre în odaia lui căci Manfredo nu se zărește. Archibaldo se supune și se lasă să fie condus în odaia lui în timp ce din vale se aude un sunet de flaut.

Abia a plecat bătrânul și pe ușa din dreapta apare Fiora cu Avito care, de când e dus Manfredo, petrece nopțile la Fiora, unde pătrunde cu ajutorul lui Flaminio. Păstorul din vale îi vestește cu flautul că a răsărit soarele și atunci Avito se retrage. Indrăgostiții se

sărută înainte de a se despărți și în cuvinte calde își repetă iubirea ce simt unul pentru altul și își plâng soarta care n'a vrut ca ei să-și aparțină pentru totdeauna. Sunt versuri admirabile de o muzicalitate colorată și armonioasă:

F I O R A

*O sogni miei lontani e senza frutto
lacrimati, serene mescolanze
di virtù con le grazie della vita,
Diadema di svariate gemme,
da un cinto cantando in esultanza
e spento poi nel buio della vita...*

A V I T O

*E vado via così, senza di te...
travestito... Nessuno mi conosce...
si come un pellegrino od un pastore...
Quando salgo ad Altura che già l'alba
ha colorito i poggi e che la terra
è uno smeraldo limpido, e le prate
e le selve, vibrando i loro gemmei
colori, mi confondono, a te penso,
e ti vedo, fra quei verdi bagliori,
come una perla rosea che m'incanta
e m'acqueta la febbre; e mi ripiego
e ti chiamo; e il tuo nome, fra gorgheggi
degli uccelli e i profumi e i barbagli,
i fremiti e i sospiri di quell' ora,
tutto stringe in un nodo unico e vivo:
il tuo nome, il tuo nome ond' io mi sazio...
E lo ripeto, Fiora, Fiora, Fiora!...
E così mormorando cado e dormo...*

În clipa când Avito se retrage, apare în pragul ușei din stânga Archibaldo. Fiora încearcă să dispară, bătrânul orb se apropie de ea strigând: «Ești aici, te aud respirând, o Fiora, cu cine vorbeai tu?» o prinde în brațele sale și mângâind-o încearcă să-i afle cu binele secretul. Fiora neagă, dar văzând că bătrânul nu o crede și temându-se de el, recurge la șiretenie și prefăcându-se că nu înțelege mângâierile lui Archibaldo îi spune: «Stăpâne, lasă-mă să mă întorc în odaia mea... Nu simți, eu am eșit desbrăcată... am eșit să văd dacă s'a întors scumpul meu soț, Manfredo».

Perversitatea șireată a femeii îl dezarmează pe bătrân, care se depărtează repede de ea cu oroare: — Nu ți-am făcut nimic». Și bănuind că Fiora ar vrea să-l acuze că a mângâiat-o cu gânduri necurate, el exclamă indignat: «Eu trebuie să îmbrățșez minciuna ta și să strig: «— Nu, ea nu trădă — atâta frică îmi face bănuiala ta. Fugi, n'aș putea să te ating decât ca să te omor!»

Iată că se vestește sosirea lui Manfredo.

Fiora se retrage în odaia ei. Manfredo apare și se asvârlă în brațele lui Archibaldo.

Primele lui întrebări sunt: Ce face Fiora, unde e? El spune tatălui său, cum în tot timpul lungii sale absențe nu s'a gândit decât la Fiora, cât de mult și de curat o iubește și cum în sufletul lui numai pentru ea a strâns «tot binele de care el e capabil». El e convins că și Fiora îl va iubi „*come commanda la legge dell'amore onesto*“, și adaugă: «— Nu-i așa, tată, că tu mi-ai crescut-o *come un'agnella di virtù?*» Dar bătrânul rămâne mut și îngândurat.

«Padre, tu soffri...» îi spune Manfredo, iar Archibaldo răspunde: Nesfârșit de mult, o fiul meu, că acela care desăvârșind o operă perfectă, nu-i poate găsi lumina demnă. Opera asta ești tu sârmanul meu fiu». Când însă Manfredo exclamă că el n'o vrea decât pe Fiora:

Io non voglio che lei, padre, non altro!..

atunci Archibaldo se resemnează să-i ascundă ceace bănuiește, ceace e sigur că știe și îl lasă să se bucure de bucuria lui, asvârlindu-l în brațele Fiorei: «*Godi, la gioia tua*». Rămas însă singur, Archibaldo își blestemă soarta. «Doamne, dacă mi-ai luat ochii, fă-mă să nu văd... să fiu orb... orb!.. Căci prea m'ai chinui făcându-mă să întâlnesc adevărul fără să-l văd... Nu! Lasă-mă mereu închis în noaptea mea... orb... orb!..

Astfel se încheie actul I. Cum se vede, personajele sunt puține la număr și sunt conturate cu multă vigoare: Archibaldo, bătrânul barbar, violent, neîndurător cu toată «civilizarea» lui; Avito, italicul, cald, pasionat ca și Fiora, femecea de acciași rasă cu el și ca și el plină de pasiune; și în fine, Manfredo, bun, blând și încrezător. În actul al II-lea, Manfredo va ocupa planul întâi și personalitatea lui se va desăvârși.

Manfredo abia întors e nevoit să plece din nou în războiu. Despărțirea de Fiora îl îndurerează mai mult ca oricând și pare că o presimțire stranie îi spune că aceasta va fi ultima despărțire. El mărturisește tatălui său durerea lui: *Io soffro padre*.

Și suferă mult fiindcă vede că Fiora nu răspunde dragostei lui, fiindcă e mereu indiferentă cu el.

Iubirea lui pentru ea n'are margini. E atât de mare încât dacă Fiora ar greși vreodată el ar crta-o:

*Se Fiora mancasse
—ma in qual modo potrebbe mai peccare?—
io sento fermamente il mia dovere
verso di lei: perdono.*

Archibaldo exclamă atunci că asemenea principii nu sunt ale lui, că Manfredo le-a învățat în ținuturile astea:

i padri miei non eran cristiani...

M'insegnaron ben altro, spune bătrânul cu amărăciune. Dar iată că vine Fiora pentru a-și saluta soțul de plecare. Archibaldo se retrage, căci mângăerile fiului îi fac rău. Scena despărțirii dintre Manfredo și Fiora, care urmează, e una din cele mai frumoase din piesă și cuprinde sâmburele poemului.

*Dimmi Fiora, perchè ti veggo ancora
Cosi chiusa dinanzi al mio dolore?..*

Dece ești mereu închisă la durerea mea, o întrebă trist Manfredo. Fiora îngână câteva vorbe către acest soț care e un străin pentru ea:

*Io poco vi conosco, chè voi siete
sempre lontano; e quando ritornate
pur mi dite: fra poco partirò...*

Atunci Manfredo într'un avânt plin de un lirism cald și mișcător îi spune toată dragostea curată a lui pentru ea și cât suferă pe urma acestei dragoste care n'are ecou în inima ei:

*Io ti vorrei sorella mia minore
consorte come al suo calice il fiore...
Insegnare ti voglio il tuo cammino
onesto presso a me, puro si come*

*è puro il sogno di chi accanto al fuscio
felicamente nell'invero pensa
che fece i bene e che c'è chi riposa
sotto un letto per lui... Non sono rude;
io mi sento nutrito di dottrina
cristiana: non come gli avi miei...
Per me la tua persona bella ed unica
non è per la mia gioia come un frutto:
è la luce dell'anima tua pura
intendi, Fiora? Intendi il mio dolore?*

El simte însă că vorbele lui sunt zadarnice și că Fiora nu-l înțelege. Dar speră că va veni vremea când ea se va schimba, când va răspunde în sfârșit dragostei lui sfinte și atunci ea se va căi că l-a făcut să sufere atât și această căință o va face la rândul ei să sufere. Dar în imensa lui bunătate, Manfredo nu vrea ca ea să sufere vreodată pentru el și îi repetă ceace spusese tatălui, — că o iartă de pe acum pentru toată amărăciunea ce a îndurat-o pentru ca:

*Sono certo: verrà un giorno
che l'amor mio, che il mio volere, il mio
sapere, la virtù mia, la serena
fede che Iddio mi dà nell'amor tuo,
apriranno il tuo spirito serrato
si come il sole un frutto anche vernino;
e fiorirà la tua vita per me...
Allora, quando sentirai gioconda
nascere in te la gioia d'esser mia,
tu proverai nell'anima un rimorso:
quello d'avermi fatto lacrimare
d'amore, senza che tu mi vedessi
umidi gli occhi. Allora tu starai
con la paura stessa del tuo male
passato, e soffrirai forse... Io non voglio
che tu soffra; ed il mio dono, partendo
ora per ritorare eternamente
tuo, sarà questo: — D'ogni colpa d'ogni
male da me patito ora per te...
ti perdono; e ti bucio come un padre...*

li cere o singură favoare: să se urce în turnul castelului, să privească în vale cum se depărtează cu ostașii și să fâlfâie cu vâl alb până o vedeă dispărând ceata lor. Astfel chipul ei va fi lângă el și îi se va părea că ea îi uscă lacrimile...

*monta qui sol muro,
e col tuo velo manda il tuo saluto
allo sposo che parte e mi parrà,
ti giuro, anima mia, che tu m'asciughi
le lacrime sul mio cuore scoperto...
Questo ti chiedo, anima mia; non più!..*

Fiora

E questo sarà fatto..

răspunde ea, mișcată în sfârșit de candoarea sufletului lui Manfredo. Manfredo pleacă, iar Fiora din vârful turnului agită vâlul alb. În turn apare însă deodată Avito, travestit, care zărind-o se apropie de ea și îi sărută poalele mantalei. E o scenă minunată, născocită de fantazia unui mare poet. Fiora are sufletul supt: În vale, blândul Manfredo care lăcrămează, privind la fâlfâirea vâlului alb, iar la picioarele ei, iubitul Avito care imploră o vorbă de dragoste. Fiora e încă mișcată de ultimele vorbe ale lui Manfredo; bunătatea lui a înduioșat-o și ea îi spune lui Avito să plece:

*Non posso vederti... Non ti debbo
amar più... La tua voce, oh, non risuoni
più nell'orecchie mie... Ti prego, va...*

Dar Avito nu pricepe nimic. Fiora lui nu poate să-i vorbească astfel :

*Io non intendo Fiora! O sono altrove
con la mia mente scema? — Sei tu, Fiora,
Fiora, che parlì a me?*

și Avito îi sărută din nou mantaua, îi îmbrățișează genunchii și îi spune vorbe calde, de dragoste. Fiora privește la iubitul dela picioarele ei, brațul care fâlfâie vâlul se oprește în loc; pasiunea pentru cel prezent e mai puternică decât mila pentru cel plecat :

*Vieni presso a me...
Avvicinati... Bacia la mia veste...*

și apoi se coboară și cade în brațele lui. Bucuria lor e ferbinte dar e scurtă căci Archibaldo cum de a plecat Manfredo, e cu gândul la aceea care înșală și apare în turn pe când amanții se sărută sgomotos. «Cine eră cu tine, cine ne înșală» strigă bătrânul furios, căutând-o cu brațele întinse pe Fiora. Ea îl gonește pe Avito și încearcă să nege iarăși, spunând că e singură în turn. Dar Archibaldo, e sigur acum de vina ei, o prinde și o imploră întâiu, și apoi îi poruncește să-i spue cu cine îl înșelase pe Manfredo. Fiora mărturisește în sfârșit dragostea ei vinovată, dar nu vrea să spună numele amantului :

*Quello che passava
sotto la vostra testa vuota d'occhi
era l'amor mio; era il mio bene..*

isbuenește ea vibrând de pasiune: — omoară-mă căci îl voi regăsi după moarte, sau dă-mi drumul, să fug, căci nimic nu mă leagă de cel pe care nu-l iubesc». Bătrânul însă e implacabil și îi cere mereu :

Dimmi il suo nome!

o apucă de gât :

Il suo nome! Il suo nome!

Fiora încearcă o scăpare: Ea va spune lui Manfredo numele amantului: Manfredo e bun și o va iertă. Dar tocmai asta nu vrea Archibaldo căci și el știe că fiul său va iertă.

*No! No! Perdonerebbe
e gli ho insegnato io questa virtù
senza gioia.*

Dar Fiora e credincioasă lui Avito: Ea nu-l trădează, preferă să moară. Și Archibaldo în care a renăscut toată ura barbarului, exasperat de îndărădnicia femeii, o strânge de gât și o omoară... Iși dă seamă curând de ce a făcut și exclamă suspinând: «Eu n'am văzut-o nici odată și am ucis-o, și în întunerecul ce mă înconjoară e poate singurul lucru ce-l voi vedea».

Dar iată că Manfredo se reîntoarce. Văzând că Fiora nu mai agită vâlul, a bănuit că i s'a întâmplat o nenorocire, că a căzut poate de pe turn, și și-a întors ostașii. Archibaldo se reculege, o acoperă pe cea ucisă cu mautaua lui, îl oprește pe Manfredo s'o vadă și îi destăinuște totul. Durerea acestuia e nemărginită, zadarnic bătrânul îi spune :

Impura ell'era come la notte!

În sufletul lui Manfredo nu apare nici un pic de

ură împotriva ei ci sufletul lui e copleșit de regret și durere :

*Non so, non so che cosa mi distrugge!
Lascia ch'io pianga sopra il petto suo
lagrime irragionevoli e perdute...*

Manfredo ar vrea să știe însă cu cine îl înșela Fiora; nu însă ca să-l urască ci mai mult dintr'un sentiment firesc de curiozitate și regret că Fiora iubea pe altul. Dar Archibaldo nu-i poate spune; va căuta însă și va afla. Așa orb cum e, «la flacăra răzbunării» el va căuta și va prinde pe cel ce-i necinstise familia. E mândru că sufletul lui e tare și răzbunător și că nu e moale și iertător ca al lui Manfredo:

*Io sono ancora barbaro e pagano,
chè la ferocia è più bella per me
dell'amore, dinanzi al tradimento;
e non perdona.*

Serba il tuo sogno, Io ti vendichèro

Poemul e de fapt sfârșit. Sufletul blând, iertător, creștin al lui Manfredo a fost arătat în toată candoarea lui și a eșit și mai bine în relief prin contrast cu violența crudă a bătrânului Archibaldo. Poetul nu a vrut altceva decât să ne redea icoana unor suflete, unui fel de a simți dintr'o vreme depărtată. Dacă Archibaldo impresionează mai mult ca Manfredo, e datorit faptului că bunătatea acestuia din urmă fiind o stare liniștită, uniformă, ca o linie dreaptă, n'are nimic în ea care să ne agite. În schimb, spiritul furtunos al bătrânului ca și temperamentele pasionale ale lui Avito și Fiora mișcă și impresionează pe spectator prin caracterul lor de agitare, de viață care vibrează. Bunătatea, seninătatea de suflet n'are nimic *dramatic* în ea; ea e o stare care nu poate fi descrisă. De aceea cititorii vor avea, ca și spectatorii ce au asistat la reprezentație, impresia că Manfredo nu stă pe planul întâi al impresiei, cum a vrut autorul.

Dar poemul mai are un ultim act, care nu adaugă însă nimic nou, ci dimpotrivă prin caracterul lui sombru, înpresionează rău mai ales în reprezentarea scenică. Fiora e întinsă pe catafalc, în cripta castelului. Pe buzele ei Archibaldo a întins o otravă puternică, ucigătoare, fiind sigur că amantul ei va veni să-i dea sărutul de adio și astfel se va prinde.

Planul reușește: Avito se apropie de moartă și după ce-i cântă încă odată frumusețile, o sărută, începe însă îndată să se clatine și simte dureri violente. Apare Manfredo. El are o clipă de furie contra aceluia ce-i fură «tot binele său» dar văzându-l că suferă și la gândul că Fiora îl iubea, el îl sprijină, îl iartă și exclamă

Dio mio! Dio mio. Perché non posso odiare!

Privește apoi cadavrul Fiorei. I se pare că acum ea îi zâmbește pentru întâia oară și înțelege penține: fiindcă a dat ajutor iubitului ei muribund :

*Fiora! Fiora! Sì, sì, tu m'amì ormai!
Ecco: lo sento per la prima volta:
perchè ho sorretto il tuo bene morente...*

Și cu sufletul zdrobit se apleacă și el peste buzele Fiorei și îi dă sărutul care-l va ucide, implorând-o să-l ajute în clipa cea din urmă.

El scoate un gemăt. Archibaldo apare și în întune-

ricul criptei se apleacă peste corpul muribund al lui Manfredo crezând că a prins pe vinovat.

Predatore!... Il tuo cuore vo sentire nella morte: dar vocea lui Manfredo îl deșteaptă: «Părinte te înșeli!»

No padre! Tu l'inganni!

și Archibaldo cade zdrobit și cufundat în ura lui nesatisfăcută.

Cum spuneam acest ultim act nu aduce nimic nou. Ne arată pe Manfredo așa cum îl văzusem destul de bine în actul al II-lea și tot așa și pe Archibaldo. Otrava pe buzele Fiorei a părut un «truc» de teatru care n'a mărit cu nimic valoarea piesei.

Dar *Amore dei tre re*, cum scriam la începutul articolului, nu trebuie atât judecat ca o lucrare teatrală, cu toate că are momente dramatice puternice și că Archibaldo e un personaj clasic de tragedie ci mai ales ca o operă poetică în care găsim o minunată pictură de suflete, redată cu o adâncă poezie, cu avânturi nobile, curate. Citită, opera lui Sem Benelli, e mai bine înțeleasă și apreciată în toată întregimea ei. În reprezentarea teatrală, pentru motivele arătate mai sus, centrul poemului e deviat, iar Manfredo (a cărui iubire curată, iertătoare, sfântă, pentru femeea căreia îi e stăpân, e sâmburele concepției poetului), cade pe planul al doilea.

Roma, Aprilie 1910.

EUGEN PORN.

CESTIUNI SOCIALE

SUFLETUL CRIMINALULUI

Cezar Lombrozo, părintele antropologiei criminale, fost profesor la facultatea de medicină din Turin, decedat de curând, în marea sa lucrare «*L'uomo delinquente*», justifică predispoziția criminalului către faptele prin influența atavismului.

El zice că omul criminal păstrează încă un reziduu al sălbăteciei antice; că criminalitatea nu e decât sălbătecia supraviețuindă și că individul criminal trebuie asimilat cu selbaticul primitiv. Aceasta a fost prima ipoteză a teoriei lombroziene. În susținerea acestei teze, Lombrozo pretinde că, orice criminal are și trebuie să aibă anumite *stigmat*e, semne caracteristice, după care se poate cunoaște foarte ușor.

El rezumă acele stigmat e în următoarele caractere anatomice distincte: prognatismul, părul abundent și creț, barba rară, pielea adesea ori brună și gălbănicioasă, oxicefalia, oblicitatea ochilor, micimea craniului, dezvoltarea prea mare a maxilarelor, a oaselor molare și a oaselor vorniene, fruntea înclinată spre spate, (*fu-yant*), urechile mari și ascuțite și slăbire musculară.

Acestea sunt, în general, semnele caracteristice anatomice, cari, adăugate la rezultatele autopsiilor, apropie — după părerea lui Lombrozo — pe criminalul european de omul preistoric sau de mongol.

În ce privește caracterele psihologice:

S'a constatat că, un caracter fundamental al criminalului înăscut este *impulsivitatea și lipsa puterii inhibitive*.

Acest din urmă caracter se prezintă sub două aspecte: unul de inerție și altul de excitabilitate excesivă.

Elie Reclus, în scrierile sale asupra popoarelor primitive, ne spune că impulsivitatea și lipsa puterii inhibitive erau și la acele popoare un caracter general. Totuși, atâta timp cât condițiunile materiale de existență erau avantajoase, acei oameni erau pașnici, dar îndată ce vânatul ori pescuitul nu erau îndeștător, după perioada de inerție, urma o altă perioadă de excitabilitate excesivă și încăerările cele mai sângeroase începeau.

Câteva exemple vor dovedi exactitatea celor spuse: Un căpitan de bandiți din Calabria era împresurat de toate părțile de poterași, așa că, neavând nici o eșire, trebuia să moară de foame ori să se predea.

Nevastă-sa isbutise să se strecoare printre soldați și să-i aducă ceva de mâncare. Pe când banditul mânca și în același timp trăgea cu urechea în toate părțile, copilul său, care venise cu mamă-sa, începu să plângă speriat de foșnetul pădurei.

Banditul, văzând copilul plângând, fu apucat de o furie bestială, scoate pumnalul și-și omoară copilul. Dar, imediat după comiterea faptului, începe să se vaete că nu știe ce a făcut.

Un alt caz și mai eloquent: un pescar sta liniștit pe malul mării lângă un coș cu scoici, pe care cu multă greutate le scosese din mare, înainte de a veni nevastă-sa cu un copil.

Pe când copilul se juca cu scoicile, deodată din nebagare de seamă răstoarnă coșul. Pescarul atunci, orbit de furie, apucă copilul de picioare și isbindu-l cu capul de o stâncă, îl lasă mort pe loc.

Toate aceste dovedesc — și se confirm prin mărturisirea însăși a criminalilor — că, în momentul comiterii crimei, chiar acei criminali cari premeditează crima, nu-și dau seamă de starea lor sufletească.

Psihologia explică aceasta în modul următor: Când criminalul se găsește în prezența aceluia care-i va fi victimă, în el se petrece un fenomen fisio-psihologic. El devine prada unei sguideri nervoase, al cărui rezultat este formarea unei idei despotice, care întunecă pe toate celelalte și împiedică astfel ca în conștiința criminalului să se petreacă ceea ce în psihologie se numește *lupta motivelor*.

Intr'adevăr, elementele constitutive ale unui proces fisio-psihologic sunt: 1) petrecerea unui fenomen fisic în afară de centrul nervos; 2) o fază fiziologică dublă, adică formarea unui curent nervos la extremitatea nervului, care suferă acțiunea fenomenului exterior și care transmite acest curent la centru nervos și în fine, un curent nervos centrifug, transmis prin alt nerv, la periferie, și 3) ultima fază fizică, faza care este caracterizată printr'o mișcare musculară corespunzătoare naturii cantitative și calitative a curenților nervoși.

Se întâmplă însă ca curentul nervos-centriped să nu ajungă la centrul nervos superior, din mai multe cauze: insuficiența escitărei, deteriorarea nervului conductor centriped și în fine existența unei stări de conștiință vie, care nu poate fi detronată de o senzație slabă.

În cazul acesta, procesul fisio-psihologic nu se produce, pentru că-i lipsește elementele constitutive; dar

aceasta nu împiedică faptul ca senzația să rămână în stare latentă, sau în domeniul inconștientului, de unde poate trece altă dată în câmpul conștiinței clare.

De altfel, în general, orice proces fisio-psihologic, conștient sau inconștient, sau mai bine zis, voluntar sau involuntar, nu e decât un caz al legii universale; transformarea forțelor, după care nimic nu se creiază în univers, nimic nu se distruge, ci totul se transformă-

* * *

Lombrozo a înregistrat pe planșe ad-hoc, cu ajutorul sfigmografului, modul cum bate inima criminalilor sub impresia unui compliment lingușitor, adresat lor, de asemenea la vederea unei monede de aur, sau când li se oferă un pahar cu vin.

Rezultatul cercetărilor arată pe răii-făcători că sunt foarte vanitoși, vanitatea lor întrecând pe aceea a artiștilor, a literaților și chiar pe a femeilor elegante. — Ei sunt lipsiți de sentimente frumoase pentru femei. Le plac orgiile și le caut, cu aceeași patimă, cu care prinții doresc o vânătoare mare, sau o doamnă tânără, — un bal frumos.

La toate acestea adăogăm spiritul de răsbunare și cruzimea lor, unite cu predispozițiunea de a minți, pasiunea de joc și în fine, lenea, o lene, care merge adesea până la a nu-și îngriji nici corpul, — avem un tablou complet al caracterelor psihologice ale criminalului înăscut, asemănător sălbatecului primitiv.

* * *

În a treia ediție a lucrării sale «L'uomo delinquente», Lombrozo, fără a părăsi întâia ipoteză — a criminalului om sălbatic — susține o nouă ipoteză: aceea a crimei provenită din nebunie și anume că criminalul e un om nebun. Într'adevăr, Lombrozo, în această nouă ediție, face să alterneze cele două păreri ale sale și susține chiar că ele se întăresc una pe alta.

Totuși, aceste două păreri se contrazic și pentru a dovedi aceasta — fără a intra în detalii — este destul a spune că, nebunia este un fruct al civilizației, ale cărei progrese ea le urmează până la un punct.

Apoi, nebunia nu e și nu poate fi cunoscută în clasele sociale inculte și cu atât mai puțin la populațiunile raselor inferioare, pentru motivul că, statisticile au dovedit cum minimum de criminalitate cunoscută este în lumea savanților și că nebunia este povârnișul fatal al spiritelor mult cultivate, învățați sau artiști.

Prin urmare, după cum susține cu multă dreptate, G. Tarde în *La criminalité comparée*¹⁾, dacă criminalul este un sălbatic, el nu poate fi nebun, și arăși dacă el este nebun, nu poate fi sălbatic. Din aceste două supoziții trebuie să alegem una și, cea mai aproape de realitate și de adevăr, este cea dintâiu — a criminalului om sălbatic.

Această părere este mai lesne de înțeles și mai conformă cu cele mai stricte principii darviniene. Ea face cinste civilizației, arătând că crima nu ar fi decât un reziduu diminuat al sălbătăciei antice.

Rezultatul studiilor asupra *criminalității infantile* completează această părere, prin aceea că s'a constatat

că, copilul reproduce în parte pe sălbatic prin instinctele sale criminale, așa că s'ar putea zice, pe drept, că adevăratul criminal este un sălbatic și că criminalitatea nu e decât copilăria prelungită; sau, mai bine, nu e decât o moștenire a trecutului, o urmă din sălbătecia supraviețuindă.

C. S. BALLAN.

Magistrat.

PRICINA DESACORDULUI DINTRE SEXE

Starea aparentă a lucrurilor de astăzi ne-ar arăta, că între cele 2 jumătăți ale omenirii există cele mai bune raporturi de înfrățire. S'ar părea că «domnia forței brutale» — după cum se exprimă Stuart Mill — a luat sfârșit. Și cu toate acestea, cercetând faptele mai de aproape, descoperim nu înfrățire, ci dușmănie chiar — o dușmănie tacită, de cele mai multe ori, care e mai rea de cât orcare alta.

Această lipsă de înfrățire a sexelor e datorită numai deosebirilor de educație și de concepție asupra vieții. Prin urmare, nu-i vorba aici de deosebiri naturale celor două sexe — deosebiri cari fac, ca ele să se completeze, echivalându-se. Aici e vorba numai de deosebiri ca produs istoric.

Incontestabil, că azi suntem departe de timpurile, când femeile nu știau nimic din afacerile bărbatului; când unii ca și alții își primeau vizitele separat, când femeia avea ca deviză: ce face dreapta să nu mai știe stânga. Și cu toate acestea, timpul de față cu iluzia de înfrățire a sexelor, de care se face atâta paradă, pune o distanță și mai mare între ele.

Cei cari sufăr mai mult, sunt femeile. Ele au început, însfârșit, să vadă, că în toate relațiile lor cu bărbatului — chiar și în cele mai strânse — există o răceală; și orice apropiere e numai de interes, de comandă — apropiere fortuită în care sufletele nu au nimic comun.

Deosebiri, cărora se datorește această falsă situație, sunt din diferite puncte de vedere: *fizic, intelectual, moral, economic, juridic și social.*

* * *

Fizicește, femeia a ajuns cu mult inferioară bărbatului, deși ea are din natură oarecare superioritate fizică prin rezistența mai mare la boală și prin longevitatea vieții chiar. Această inferioritate provine: din lipsa de libertate în mișcări, din cauza corsetului, a încălțărilor cu tocuri înalte, și în sfârșit din cauza tuturilor felurilor de mode, cari au stingherit corpul de a se desvolta așa cum ar fi trebuit. Pentru aceasta femeia e slabă, anemică, veșnic bolnavă, supusă leșinurilor, nervilor și migrenelor, neputând însoți pe bărbat ori unde și neputând lupta alături cu el. Cât privește istovirea femeii muncitoare din popor — aceasta se datorește muncii peste puterile naturii ei și nici de cum lipsei de exercițiu.

Și pentru a ne încredința despre greșeala educației fizice la femei, să ne gândim la Engleji și alte popoare, cari au înțeles rostul vieții mai bine, și să vedem cum fetele crescute în libertate ajung a fi femei robuste, sănătoase, pline de viață. Ele însoțesc pe băr-

1) Paris, Felix Alean 1907.

bați în excursiunile cele mai îndrăznețe și în muncile cele mai grele. Pe cât timp, privind la noi, vedem că o femeie are nevoie de a fi sprijinită, ajutată la cea mai mică efortare. Corpul slăbit predispune la o sensibilitate bolnăvicioasă, dând naștere unei imaginații ce se rătăcește în creațiuni nebune fără nici un scop rațional. De aici se vede necesitatea educației integrale și la femei pentru a putea face din corpul lor frumos și forte un instrument perfect al sufletului.

* * *

Sub *raportul intelectual*, diferența e foarte mare — deși știința și experiența au arătat că femeia e egală bărbatului, ba în privința asimilării, a rapidității mintale și a ușurinței de exprimare, s'a găsit superioară. Prin deosebire radicală de educație însă, cele 2 sexe vorbesc două dialecte deosebite, neputându-se înțelege asupra multor subiecte și încă din cele mai importante. E vorba de limbajul științific de care femeile au groază, părăndu-li-se ceva plicticos, urăcios, neînțeleș... Și cu toate acestea e destul de a auzi explicarea unor persoane instruite cum trebuie, sau de a citi niște pagini alese pentru ca noaptea spiritului să ți se lumineze, ca la lumina unor scipiri de fulger...

Termenii științifici și filosofici sunt niște sperietoare pentru femei. Cele mai multe din ele rămân numai cu ceea ce au prins din școală; rămân cu o filosofie, care din pricina formei nebuloase sub care i-a fost predată, îi inspiră groază, închipuindu-și că-i un domeniu în care profanii nu au ce căuta. Care din aceste femei ar bănuși că filosofia e dragostea de știință și înțelepciune de adevăr și de bine? Dacă acest lucru le-ar fi fost lor arătat din școală, sau dacă bărbații, mai târziu, și-ar fi luat această sarcină, care oare dintre femei n'ar dori să cunoască filosofia?

Iar în ce privește știința, ușor se poate convinge cineva că-i un câmp frumos, pe care învățații l'au înconjurat cu spini: odată trecuți spinii, adică familiarizarea cu termenii științifici, se căută a se pătrunde tot mai departe, după cum spunea o femeie de valoare.

Din pricina educației intelectuale foarte neglijată până acum pentru fete, s'a ajuns azi la diferența de vorbă de idei, de păreri între cele două sexe. Ceeace e mai trist, este, că această desunire nu-i numai în societate ci chiar și în familie. Din nevoia de a comunica sufletește, bărbații se duc pe la cluburi, berării... Educația dată băeților și fetelor a făcut ca unora să li se desvolte intelectul mai mult, iar altora sensibilitatea: femeile nu știu decât să simtă, iar bărbații numai să judece. Ne mai înțelegându se, fug unii de alții, rămânând ca soții să se întâlnească la ore anumite, și când împrejurările îi forțează: la masă, la vizite... Cât privește femeile și bărbații din societate — aceștia nu au decât raporturi de politeță, dictate de condiția socială, de oarecari considerațiuni. Raporturile de inteligență, de spirit, pline de farmec și de interes, care permit schimbul de idei, lipsește cu totul.

Și aceste raporturi nu se vor stabili până când femeile nu se vor deda științei de plăcere, de gust, cu dragoste.

Și câtă vreme numai bărbații vor stăpâni știința, ca

nu va putea pătrunde nici odată în inima familiei și a societății. Când și femeile vor posedă știința, ele o vor răspândi în jurul lor cu aceea expansivitate simpatică, caracteristică femeii.

Femeia nu poate păstra nimic pentru ea: ceea ce știe, spune; ceea ce crede, arată; ceea ce are, dă. Numai mamele instruite vor da copiilor idei juste și pe cari școala, mai târziu, le va desvolta, fără să aibă nevoie a le mai și rectifică, cum se face azi.

* * *

Sub *raportul moral*, deosebirea e enormă, luând în seamă uzul stabilit: bărbatului, cea mai mare licență iar femeii, castitate absolută. Cu toate acestea, virtuțile și viciile aparțin deopotrivă ambelor sexe. Castitatea, blândețea, puterea nu-s calități ce aparțin numai femeilor; după cum nici curajul, măreția sufletului spiritul imparțial, nu aparțin numai bărbaților. Multe din calitățile și defectele umanității întregi au fost exagerate prin educație și prin cerințele sociale, ajungându-se la acceptarea, în chip tacit, a două morale: una pentru bărbați și o alta pentru femei.

Și partea cea mare a desacordului dintre sexe, se datorește chipului greșit în care se iese *morală intersexuală*, provenit din pricina lipsei mai adânci de cunoștință a sufletului omenesc. Pentru cei mulți, *intersexual* nu-i decât pasiunea amoroasă. Oamenii, cu oarecare greutate chiar, nu văd în femeie decât un rol însemnat numai prin funcția generică ce împlinește ea.

Această greșală a făcut ca bărbații să limiteze la așa de puțin pe femeie, dar în același timp s'au limitat și pe ei. O lume întreagă suferă de obsesie sexuală ce cuprinde spiritele și mânjește imaginațiile. Cauza este ignorarea adevăratei vieți intersexuale, a condițiilor ei și a legilor ce o stăpânesc.

Privilegiul de sex ar trebui să dispară și aceasta nu înseamnă a da și femeii aceeași libertate, pe care a avut-o bărbatul până acum. Dimpotrivă. Să se restrângă morală bărbaților întocmai ca cea a femeilor. Aceleași principii de morală să călăuzească pe bărbați ca și pe femei. Știința și-a spus cuvântul: Facultatea de medicină din Norvegia și 58 medici din Statele-Unite au publicat o declarație prin care arată că continența e posibilă tânărului, fără să fie prejudiciabilă sănătății. Fără îndoială, că și la noi s'ar găsi persoane, cari să discute cu competență asemenea chestiuni.

* * *

Din punct de vedere *economic*, bărbații au adevărate monopoluri; iar acolo unde ia parte și femeia, munca ei nu este plătită la fel cu a bărbatului. Nu toate carierele sunt deschise femeilor, pentruca fiecare să vadă care-i geniul de lucru ce-i convine mai bine în împrejurările particulare în care se află. Fiecare femeie ar trebui să se poată întreține singură și în caz de măritiş, n'ar avea decât să-și părăsească ocupațiile incompatibile cu sarcinile soției și ale mamei; dar în orice caz, ea să fie pregătită, astfel ca, oricând să se poată susține singură.

Până acum femeia, a fost economic dependentă: dela bărbat primea hrana, iar serviciile ei nu erau

luate nici într'un preț. Și, la început, când omenirea abia eșise din animalitate, constituindu-se familia, dependența economică a femeii eră expresia progresului. Azi însă, e o piedică. Individualismul progresiv al femeii duce la desrobirea economică, dela care atârnă întreaga ei desrobire; rolul ei social cât și emanciparea personalității ei în afară de sex.

* * *

Din punct de vedere *juridic*, legislația cuprinde părți cari lovesc în interesele cele mai sacre ale femeii. Nu i se recunoaște drepturi la persoană, la bunurile și la copiii ei. Celibatară, în țările apusene, se bucură astăzi cam de aceleași drepturi ca și bărbatul. Femeia măritată însă, nu are nici o putere paternă; nu poate fi tutelă și nici martoră. Progresul legislațiilor recente însă începe a schimba fața lucrurilor. Cele 2 măsuri pentru fidelitatea conjugală încep a dispărea. Mai toate legislațiile au restabilit egalitatea în adulter. Separarea bunurilor se vede în Austria, Rusia, Italia, Australia, în multe state din America, în Anglia.

Dreptul femeii la produsele muncii ei e proclamat în Germania, Anglia, Țările Scandinave, Italia. În noul Cod german e concedată tutela și femeii, iar în Italia, Germania, Franța și Elveția, femeia a început a fi admisă ca martoră. Pasul făcut de civilizație, e mare; dar tot mai este până la egalitatea complectă între sexe, fără care adevărata înfrățire nu-i cu putință.

* * *

Iar cât privește *condiția socială*, și aceasta pune deosebire între sexe. Legile sunt făcute numai de o jumătate a societății. Și cum dar, ar putea fi mulțumită cealaltă jumătate, când n'a fost consultată întru nimic? Multe din funcțiile publice, pe cari femeia le-ar putea îndeplini cu mult succes, îi sunt refuzate. Cu toate acestea, progresul trece peste toate și azi vedem ici, colo, acordat dreptul electoral—în unele părți e chiar eligibilă femeia. Elecțiile municipale sunt acordate femeilor în mai multe părți și acestea sunt premergătoarele celor politice. Așa că în numele dreptății și a interesului general, femeia ar trebui să aibă cuvântul în afacerile Statului. Dacă înaintea legii nu sunt clase privilegiate, atunci sexele trebuie să fie egale. Și dacă femeii nu i s'ar recunoaște decât misiunea ei de mamă și soție, încă ar trebui să se bucure de aceleași avantaje ca bărbatul, în interesul social.

* * *

În fața acestor constatări, se pune întrebarea: ce trebuie schimbat mai întâi? Cu ce trebuie început: cu legislația, obiceiurile, opinia publică, cu licențele extra-conjugale, regimul căsătoriei, sau cu educația? O anchetă făcută în sensul acesta, negreșit că multe păreri ar da la lumină, iar interesul ce s'ar naște prin aceasta poate că ar grăbi, cât de puțin, evoluția relațiilor dintre sexe pentru a se ajunge la mai mult bine general.

Credem că, pentru cei cărora le place a cerceta răul, mergând până la origina lui, răspunsul la întrebarea de mai sus, ar avea acelaș punct de plecare: mai întâi *desrobirea economică a femeii* pentru a o lăsa să lucreze, să se comporte în numele principiului de autonomie a persoanei ei și nici decum ca o victimă a nevoiei de a se nutri.

Iar după această trebuie schimbat spiritul ce prezidă

în raporturile dintre sexe. Dar aceasta nu se va putea face decât printr'o cultură sănătoasă, bazată pe adevăr, bine... Trebuie ca relațiile dintre bărbați și femei să fie puse pe un principiu nou, care să se opue licențelor, stabilindu-se odată fraternitatea dintre ei. Căci, atunci când elementul pasional lipsește, între bărbat și femeie, se găsesc isvoare nepresupuse de bucurii sincere și delicate, stimulente pentru inteligență și voință.

Și noua cale către o umanitate mai bună, mai fericită, credem că se găsește numai în înfrățirea sexelor, deși mulți pretind că această *sfântă înfrățire*, nu-i cuputintă.

Totul s'ar îndrepta prin colaborarea celor două sexe la studiu, la acțiuni sociale, ceeace ar da dublu folos; iar îndemnul ar fi mult mai mare și mai plăcut. Femeile excluse dela preocupările sociale mai înalte, se dedau la lucrări josnice, cele serioase suferind cu adevărat de această înjosire.

Și câte chestii nu au nevoie de colaborarea sexelor! chestii în cari numai femeia—luminată—ar putea da adevărata soluție. Cine nu poate admite, că numai femeile puse pe calea sănătoasă, vor putea uni literatura cu știința; poezia cu judecata; gândirea cu sentimentul; frumosul cu binele!... Să privim în părțile, în cari sexele s'au înfrățit și convingerea ne-o putem face de ceeace va aduce viitorul. Experiența a arătat, că femeia și bărbatul se completează; geniile lor deosebite și înrudite se ajută nu numai prin diviziunea muncii, cum s'a zis, ci și prin comunitatea muncii.

Când toate deosebirile arătate mai sus, vor dispărea, atunci totul se va îndrepta și fraternitatea între sexe va domni. Iar folosul vieții conjugale și al fericirii omenesti va fi nemăsurat. Și mersul întregului progres spre această țintă tinde. Conștiința colectivă a umanității începe a-și formulă legi morale noi, cu totul diferite de cele din trecut. Trei mari drame se desfășoară acum în societatea contemporană: *chestia educației*, *chestia economică* și *chestia sexuală* -- una mai importantă decât alta.

MARIA C. BUȚUREANU
Institutoare—Iași

LITERATURA

AMINTIRI TAINICE

„Și nu se găsește în tot ținutul,
castel mai încărcat de glorie și de
ani ca melancolicul meu castel ereditar”.

Edgar Poe.

— Mă cobor, îmi zise el, eu, cel din urmă Gaël, dintr'un neam de Celți, tari ca și stâncile noastre. Fac parte din rasa aceea de marinari, floare strălucită de Armor, viță de rășboinici bizari, ale căror fapte strălucite își au locul printre pietrele nestimate ale Istoriei.

Unul dintre acești strămoși, plictisit, încă de tânăr, tot privind la cei din jurul său și la negoțul lor urâcios, se exilă pentru totdeauna, cu inima plină de un dispreț uitător, din castelul său de naștere. Era pe vremea expedițiilor din Asia; el se duse să lupte alături cu magistratul din Suffren și se deosebi în curând, în Indii, prin misterioasele sale fapte îndrăznețe pe cari le săvârși singur, în lăuntru *Orașelor Moarte*.

Orașele acestea, subt ceruri albe și pustii, zac, năruite în mijlocul unor păduri groaznice. Ferigele, iarba, crăcile uscate se aștern la pământ și astup cărările cari odinioară erau alee pline de lume, și din cari larma cărelor, a armelor și a cântecelor a pierit.

Nici o suflare, nici o ciripeală, nici fântâni în grozăvia pașnică a acestor ținuturi. Bengalii, chiar, se depărtează, pe-aci, de bătrânii abanși, prin alte părți copacii lor. Printre dărâmături, adunate la luminișuri, erupțiuni imense și monstruoase de flori foarte lungi, calicii funeste în cari ard, subtile, duhurile Soarelui, se avântă, striate de azur, cu nuanțări de flacări, cu vine de cinabru, asemenea leșurilor strălucitoare a unor miriade de păuni dispăruți. O duhoare caldă de mirosuri omorâtoare apasă pe resturile acestea tăcute: e întocmai ca niște nouri ai unor afumători funerare, o zăpușală albastră, amețitoare și chinuitoare de mirezme.

Vulturul cutezător care, pelerin al platourilor Cabul, întârzie prin acest ținut și îl privește din vârful vre-unui curmal negru, abia se cațără de liane și începe să se sbată pe dată în ghiara morții.

Ici și colo, bolți sfărâmate, statui informe, pietre, cu inscripții mai roase ca cele din Sardes, din Palmyr sau din Khorsobad. Pe câteva din ele, cari împodobeau frontonul, pierdut odinioară în ceruri, al porților orașelor acestora, privirea mai poate încă descifra și reconstrui zendul, ce-abia se mai poate ceti, al acestei devize suverane a popoarelor libere de atunci:

«...iară Dumnezeu nu va birui!»

Tăcerea nu e turburată decât de fâșăitul crotalilor, care șerpuesc printre trunchiurile coloanelor răsturnate, sau se încolăcesc la pământ, șuerând, subt spumele lor roșiatece.

Câteodată, în amurguri de furtună, strigătul îndepărtat al hemionului, alternând trist cu bubuitul trăsnetului neliniștește singurătatea.

Pe subt ruine se întind galerii subterane cărora nu li se pot da de capăt.

Aci, de mai multe veacuri, dorm cei dintâi regi ai acestor ținuturi curioase, ai acestor națiuni, mai târziu fără stăpânitori, al căror nume chiar nu mai trăește. Iar, regii aceștia, după riturile vre-unui obicei sfânt fără îndoială, fură îngropați subt boltele acestea, *împreună cu odoarele lor*.

Nici o lampă nu luminează mormintele.

Nimeni nu-și amintește ca vre-un rob al grijilor Vieții sau al Dorințelor să fii turburat vreodată somnul răsunetelor lor.

Singură, facla brahmanului,—spectrul acesta însetat de Nirvanah, spiritul acesta mut, simplu *martor* al universalei germinări a viitorurilor,—tremură năprasnic, în anumite clipe de pocăință și de visări divine, pe înălțimea treptelor desfăcute și răspândește, din treaptă în treaptă, flacăra sa întunecată de fum până în adâncul cavourilor.

Atunci moaștele înecate pe dată în lumină, strălucesc într'un chip de o bogăție minunată!... Lanțurile de preț cari se împletesc pe oseminte par că le brăzdează de fulgere repezi. Rămășițele regești, prăfuite de pietre scumpe, sclipesc! — Asemenea prafului unui drum pe

care-l roșește, înaintea întunericului deplin, vre-o rază din urmă a Apusului.

Maharadjahii păzesc, cu horde de aleși, marginele pădurilor sfinte și, mai ales, intrările luminișurilor de unde începe vălmășagul acestor vestigii. — Oprite de asemeni sunt țărmurile, apele și podurile năruite ale râurilor cari le străbat. — Miliții tăcute de cipayezi cu inimi de hienă, incoruptibili și nemiloși, pândesc, fără încetare, din toate părțile, prin melegaurile acestea ucigătoare.

• Timp de mai multe serii, eroul le zădărnici vicleniile lor ascunse, le ocolî cursele și le încurcă paza lor rătăcitoare!... — Sunând pe neașteptate din corn, în mijlocul nopții, prin locuri deosebite, el îi despărțea unii de alții prin aceste alarme înșelătoare, apoi, pe dată, răsărea subt lumina astrilor, printre florile cele înalte, înjunghii du-le la repezeală caii. Soldații, ca la vederea unui geniu rău, se înspăimântau de înfățișarea aceasta neașteptată.—Inzestrat cu o putere de tigru, Aventurierul îi trântea atunci la pământ, unul câte unul, dintr'o singură săritură! îi sugrumă, mai întâiu, pe jumătate, în strângerea aceasta scurtă, — apoi, întorcându-se la ei, îi măcelărea în voc.

Pribeagul ajunsese, așadară, urgia, spaima și prăpădul paznicilor acestora cruzi, cu fața de culoarea pământului. Pe scurt, el era acela care îi lăsa în părăsiere, pironiți de copacii cei bătrâni, cu iataganele lor însăși în inimă.

Intrând, apoi, înlăuntrul acestui trecut nimicitor, prin aleele, răspântiile și ulițele acestor orașe din vremuri depărtate, cu toate miresmele, el ajungea la intrarea mormintelor fără seamăn în cari zac rămășițele acestor regi indieni.

Porțile nefiind apărate decât de doi coloși de mastostat, niște monștrii sau idoli cu luminile ochilor vagi, de perle și de smaragde, — cu chipuri create de imaginația teogoniilor uitate, — el pătrundeă acolo cu ușurință, cu toate că coborârea fiecărei trepte făcea să se clatine aripile lungi ale acestor zei.

Aci, dibuind cu mâna în jurul său, prin întuneric, biruind amețeala năbușitoare a veacurilor întunecate ale căror duhuri sburătăceau, lovindu-i fruntea cu membranele lor, culegea, în liniște, nenumărate minunății. Tot asemenea, Cortez în Mexic și Pizarre în Peru, își însușiră visteriile cacichilor și ale regilor, cu mai puțină îndrăsneală însă.

Cu gențile-i pline de nestimate în fundul bărcii sale, ureă apoi, fără șgomot, fluviile tot păzindu-se de lumina primejdioasă a lunii. Plutea, înțeleștat pe lopețile sale, prin mijlocul trestiiilor, fără să se înduioșeze de țipetele ca a unor copii ce plâng pe cari le scoteau în lacrimi caimani prin jurul său.

În câteva ceasuri ajungea astfel la o peșteră îndepărtată, cunoscută numai de el singur, și în ascunzătorile căreia își goleă prada.

Isprăvile sale se făcură cunoscute. — De aci, legende, psalmodiate și astăzi încă pe la ospăturile nababilor în sunete de teorbe, de către fachiri. Acești trubaduri păduchioși,—pătrunși oarecum fie de un vechi fior de gelozie plină de ură, fie de o groază respectuoasă, dădeau acestui strămoș al meu numele de Jefuitorul mormintelor.

Odată, însă, cutezătorul cârmaciului se lăsă să fie amăgit de vorbele dulci ca mierea și înșelătoare ale singurului său prieten pe care și-l alăturase odată, într-o împrejurare mai plină de primejdii. Acesta, ca prin minune, scăpă! — Vorbesc de prea bine zisul, de prea faimosul colonel Sombre.

Mulțumită acestui Irlandez prefăcut, Aventurierul nostru dădu într-o cursă. — Orbit de sânge, lovit de gloanțe, tăiat de douăzeci de iatagane, el fu prins, pe neașteptate, și pieri în mijlocul unor chinuri spăimântătoare.

Hordele himalaiene, bete de moartea lui, și în săriturile furioase ale unui danț de izbândă, alergară la peșteră. Comorile fiind redobândite ei se reînțoarseră în ținutul cel blestemat. Căpeteniile lor aruncară cu evlavie bogățiile acestea în adâncul cavernelor funebre în cari zac sufletele amintite ale acestor regi din noaptea lumii. Iară vechile pietre prețioase strălucesc încă acolo, asemenea unor priviri de-apururi ațintite asupra rascalor.

Eu am moștenit, — eu, Gacl, — doar avântul orb, vai! al soldatului sublim, și speranțele sale. Locuiesc aci, în Apus, în orașul acesta vechiu și întărit, în care mă încătușează melancolia. Nepăsător la grijile politice ale acestui veac și ale acestei patrii, la fără-de-legile trecătoare ale acelora cari o reprezintă, eu întârzi când serile toamnei solemne înflăcărează creștetul ruginit al pădurilor învecinate. — Prin strălucirile rouei, pășesc, singur, pe sub bolțile alelor întunecate tot așa după cum Strămoșul meu pășcă pe sub criptele strălucitului cavou pomelnicar! Din instinct, de asemenea, mă feresc, nu știu de ce, de lumina nefastă a lunii și de apropierea haină a oamenilor. Da, mă feresc, de-acestea, când pășesc astfel, cu visurile mele!... Căci eu simt, atunci, că port în sufletul meu reflectul bogățiilor sterile ale unui mare număr de regi uitați.

VILLIERS DE L'ISLE-ADAM.

In românește de Const. Beldie.

T E T E A

— DIN VIAȚA DE REDACȚIE —

Eră șeful corecturii. Un post de mare încredere. De el atârna gazeta și toate i se făceau pe voie, fiindcă fără el nu s'ar fi putut face nimic cum se cade.

Avea un ochiu strașnic, la dereticatul greșelilor pe pagină. Le ochia ca un vânător, când își scoate vânatul din pământ din iarbă verde. Cum da de o greșală, numai ce-l vedea chinându-și ciocul castaniu cu degetele-i nervoase, trăgând des din țigare și apucând foaia de pe masă o arunca, o lua iar și sbughi o în *Infern* — cum hotezase el tipografia, plină de gălăgie.

Par'că mirosea greșelile, așa dibăcea de iute câte un *e* întors sau un *t* în loc de *i*. Oprea mașina, puneă să scoată pagina, iar lucrătorii cu mâinile tremurând înlocuiau greșelile, dârdâind nu alta.

Și Tetea se întorcea liniștit ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic. Apoi, aprinzându-și o țigară și mângâindu-și cioculețul:

— Ce crezi, e lucru de glumă? Să te păzească sfântul de ciuda oamenilor mari! Pentru un *e* întors îți face un craval de ții acru sufletul: odată a scris și el un articol și atunci!..

Numai cu grija gazetei, trăind prin ea și pentru ea, — așa își trecea el viața, lipsit de orice alt gând. Nici tu teatru, nici petrecere, nici nimic... Gazeta, cu paginile curate și cu fiecare articol șlifuit cum se cade, asta era singura lui preocupare, mândria lui. Gazeta și numai gazeta!

Toți țineau la el din pricina asta și nu i-ar fi eșit nimeni din cuvânt pentru nu știu ce!

Când însă «Cap de lemn» — cum îi zicea el secretarului — scăpăra și însemna cu albastru, în cercuri mari câte o greșală ici și colo, vre-o virgulă, vre-un

nimica toată, Tetea tuna și fulgera, își eșea din sărite.

— Ascultă numai la el! «Cap de lemn» să-mi dea mie lecții de ortografie... Bine am mai ajuns! Și tocmai el, care nu-și isprăvește fraza niciodată. Ei, neisprăvitul dracului!

Și-i mai trântea o vorbă dulce.

«Cap de lemn» îl auzea strigând și «dronc, dronc, dronc, dronc-dronc»... deschidea ușa. Apoi, cu o voce dulceagă, de lingușitor:

— Da ce-i Teteo dragă! Ce ești supărat? Ia uite ce-am adus pentru tine... și îi întindea vre-o gazetă străină care-i plăcea lui Tetea.

Tetea se înmuia ca prin farmec și plescându-i limba în gură de plăcere ca și cum ar fi gustat un vin bun:

— Dă la tăticu 'ncoa!

Și cu sufletul lui blajin, Tetea îndura multe. Făcea iute, iute, uitată câte o greșală de-a vre-unuia mai târziu, iertând tot, ca un părinte.

Când întârzia câte unul, Tetea sta posomorât, fără chef de vorbă. Iar după ce vinovatul îl făcea să uite, Tetea începea să povestească atâtea din viața lui de aventurier, dându-și sufletul pe față.

Cealți îl ascultau, fără să clipească, ascultându-și oare-cum ceva din adâncurile necunoscute ale vieții lor. Și nici nu simțeau când sfârșeau ziua și când Tetea îi făcea să se desmeticească strigându-le «gata număr!»

Odată un își luase concediu pe cinci zile și și-l îndoise singur. Când se întoarse, tușea d'n greu câte odată, mai își pleca ochii pe masă, și nu știa cum s'o aducă cu Tetea care sta posomorât, fără gust de vorbă.

Acela, ca pe ghimpi, nu mai putu dela o vreme.

— Teteo dragă, să mă crți, zău c'a fost fără voia mea. Să vezi numai... Cât p'aci să mă înnece. Ne prinsese sloiurile și noroc că ne-am ales numai cu câte o baie bună și cu o răceală și mai și! Credeam că mor nu alta... Am avut parte cu vinu ăla... Iii! ce vin Teteo, să-l gusti numai... Ți-am adus vre-o două sticle... Tetea zâmbi:

— Păi știam eu că te-ai luptat cu multe greutăți p'acolo. Dar să nu te gândești tăticule și la mine! Ce-a fost pe capu meu e greu de spus. Și după toate alea și întrunirea cu delegați din provincie... Mi se ridicase păru așa!

Și răsând de-abinelea, Tetea își potrivi colțul aplecat pe fruntea lui jumătate chelboasă.

Așa treceau toate și Tetea le ștergea una câte una din catastiful inimei lui prea îngăduitoare.

Numai în ajunul vre-unei sărbători, Tetea îi puneă pe toți în fierbe. Se repezea de colo până colo, fără astâmpăr, nelăsând să scape nimic, dornic să isprăvească mai iute.

Spre sfârșite venea apoi într'un suflet:

— Toate bune, viu din «Infern»... E în mașină, acu îi dă drumu! Am fost și la «Hahamu» — directorul ziarului — morfolea niște gazete și mi-a întins și mie vre-o două să traduc ceva.

Și, zâmbind ironic:

— Cadou de sărbători!

Apoi, înseninându-se:

— Ce să-i faci! Așa e viața: unu mai bine, altu mai rău, cum e scrisa fiecăruia.

Și cu filosofia asta încheia tot, luând-o înaintea spre casier, un bătrân hârbar și neînduplecat ca și cifrele din care își ridica arareori nasul.

Tetea îl lua repede, cum îl vedea închiondorându-se:

— Unchiule!.. sărbători... mulți ani... ceva aconturi...

— Ce! Cum? Păi ce să mai luați dac'ăți luat tot!

Tetea nu se lăsa, îl lua cu vorbe dulci și-l îmbuna încet încet.

Iar când eșea dela casier le făcea semn și celorlalți să îndrăzească. Și mângâindu-și cioculețul le adăoga blajin, când îi vedea întorcându-se veseli, cu teșcherea plină:

— Vedeți tăticule!.. așa se fac toate bune cu diplomație... diplomație...

G. S. BECHEANU & I. ILIESCU

STRADA LIPSCANI, 26 — BUCUREȘTI — STRADA LIPSCANI, 26

MAGAZIN de NOUTAȚI și MANUFACTURA

Lănuri pentru rochii: Hommesponvon, cheviotte gros-côte etc., și
Postavuri în toate genurile.

MATASARIE

Cachemir soie, charmense, crepe de chine etc.
Taffetas din fabrica Bonnet culori și negre
Atelier special pentru rochi și confecțiuni

PÂNZĂRIE

Jerseuri, Flanele, Cache Corsels tricotate, Ciocapi și Batiste.

CORSETE

Dantele torchon și broderii veritabile
Rayon special pentru Lingerie și Troussouri
gata și după comandă

PREȚURI FIXE ȘI MODERATE

VILE

DUILIU ZAMFIRESCU

2, STRADA ZORILOR, 2

Palatul Muntelui de Pietate

TELEFON No. 2597

Vinuri de cea mai superioară calitate

LOCAL DE CONSUMATIE

Serviciu la domiciliu

Angroșiștilor li se acordă rabat

Editeurs :

ZANICHELLI de Bologna, ALCAN de Paris, ENGELMANN de Leipzig, WILLIAMS et NORGAŢE de Londres.

„SCIENTIA”

REVUE INTERNATIONALE de SYNTHESE SCIENTIFIQUE.

Direction : G. BRUNI — A. DIONISI — F. ENRIQUES
A. GIARDINA — E. RIŞMANO

4 numeros par an, de 28) — 30) page; chacu i.

On se plaint de plus en plus de... et de la spécialisation à outrance à laquelle les hommes de science sont condamnés. *Scientia* a été fondée en vue de contrebalancer ces fâcheux effets. Elle publie des articles qui se rapportent aux branches diverses de la recherche théorique, depuis les Mathématiques jusqu'à la Sociologie, et qui tous sont d'un intérêt général: elle permet ainsi à ses lectures de se tenir au courant de l'ensemble du mouvement scientifique contemporain.

Scientia, qui est dans sa quatrième année d'existence, a acquis du premier coup la faveur du monde savant, grâce à la collaboration qu'elle s'est assurée des autorités scientifiques les plus éminentes de l'Europe et de l'Amérique. Elle a publié, outre les articles de ses directeurs : MM. Bruni, Enriques, Dionisi, Rigano, des travaux de MM. Poincaré, Picard, Tannery, Voerra, Bouteux, Borel, Fabry, Zeuthen, Zeeman, Arrhenius, Georges Darwin, Lowel, Ritz, Seeliger, Soddy, Ostwald, Wallerant, Lehmann, Schiaparelli, Ciamician, Raffaele, Foà, Höber, Galeotti, Ebstein, Demoor, Asher, Frederica, Lugaro, Delage, Caullery, Rabaud, Driesch, Wiessner, Haberlandt, Bohn, Claparède, Janet, Rey, Pklier, Cunningham, Westermarck, Kidd, Landry, Vilfredo Pareto, Achille Loria, Sombart, Carver, Oppenheimer, Meillet, Bortkiewicz, Riccobono, Philippe Sagnac, Salomon Reinach, Simmel, Scialoja, etc.

A partir de Janvier 1900 *Scientia* joint au texte principal, portant les articles dans la langue de leurs auteurs, un supplément avec la traduction française de tous les articles allemands, anglais et italiens. Elle est ainsi accessible à quiconque connaît la seule langue française.

Prix de l'abonnement :

25 francs. — 20 mk. — 20 sh.

Direction et Rédaction : Milan, Via Aurelio Saffi, 11

Boalele Intestinului

DIAREEA (LA COPII ȘI ADULȚI), DIZENTERIA COLICELE, FURUNCULOZA, ECZEMA ȘI TOATE BOALELE CE PROVIN DIN Infecțiunile intestinale

SE TRATEAZĂ ADMIRABIL PRIN

LACTOFERMENT

(Bulion paralactic)

APROBAT DE CONS. SANIT. SUPER.

ZILNIC PREPARAT PROASPĂT NUMAI LA LABORATORUL Dr. ROBIN

5, Str. I. C. Brătianu 5. — Telefon.

Un flacon 2 lei. In provincie contra mandat 2,50

Cereți prospecte gratuite

Ciocolata și Cacao Zamfirescu

Sunt preferate de cunoscători